

Petri Koikkalainen (2005): *The Life of Political Philosophy After Its Death. History of an Argument Concerning the Possibility of a Theoretical Approach to Politics*. Acta Universitatis Lapponiensis 81, University of Lapland, Rovaniemi, 308 s.

Petri Koikkalaisen Lapin yliopistossa tarkastetun väitöskirjan aihevalintaa ei voi syyttää ainakaan 'helppoudesta'. Kirjan tarkoituksena on luoda politiikantutkimuksen tieteenalan – erityisesti poliittisen filosofian – kehityssuuntia Iso-Britanniassa ja Yhdysvalloissa 1950-luvulta 1990-luvulle. Aihepiirin ajallisen läheisyyden vuoksi kirja vilisee auktoriteetteja, jotka tänäkin päivänä ovat vahvasti mukana alaa muovaavissa keskusteluissa ja toisaalta myös esimerkiksi 1950-luvun merkittävät nimet kuten T.D. Weldon ja David Easton lienevät suurimmalle osalle tuttuja. Kirja voisi siis sortua lähinnä opiskelijoiden käyttöön sopivaksi yleisesittelyksi jo 'kaikille tutusta' aihepiiristä, varsinkin kun tarkastelun kronologisina lähtökohtina tuskin yllättävästi toimivat Peter Laslettin vuonna 1956 lausuma teesi poliittisen filosofian kuolemasta ja oletus sen 'jälleensyntyä' vuonna 1971 John Rawlsin *A Theory of Justice*-teoksen myötä. Tekijä kuitenkin väistää tämän karikon käyttämällä johdonmukaisesti metodologista periaatetta, jota hän kutsuu "argumentin historiaksi" (s. 21). Vaikka käsittelytapa paljolti hyödyntää esimerkiksi käsittehistoriaa, se ei keskity niinkään yksittäisten käsitteiden tai edes yksittäisten teoreetikkojen analysointiin vaan sen organisoiva periaate on seurata argumenttia, jonka käsittelyyn monet ajattelijat ovat osallistuneet. Tämä osoittautuu erittäin toimivaksi ratkaisuksi: kirja rakentuu luontevaksi kertomukseksi, jossa hyvin laaja kirjo erilaisia teoreettisia suuntauksia esimerkiksi empirismistä 'traditionaaliseen' poliittiseen filosofiaan saadaan keskustelemaan keskenään hukkaamatta niiden erityislaatuisuutta. Tämä metodologinen ratkaisu mahdollistaa myös paneutumisen tärkeisiin yksityiskohtiin ja tapahtumiin niiden vaatimalla perinpohjaisuudella. Samassa "argumentin historian" hengessä tekijä myös paikallistaa itsensä nykyiseen keskusteluun ja tekee oman teoreettisen

kontribuutionsa Collingwoodin "kysymysten ja vastausten logiikan" idean mukaisesti. Eronen Brian Barryn (1990) ja Kari Palosen (2003) yksilökeskeisistä Rawls- ja Skinner-tulkinnosta hän korostaa ongelmien ja argumenttien yhteisöllistä luonnetta, teorioiden vähittäistä muuttumista sekä jatkuvuutta dramaattisempien katkokkien sijaan. Vaikka yksittäinen ajattelijä voikin esimerkiksi systemaattisempaan tai vetoavampaan olla hyvinkin merkityksellinen niin "kysymykset ja ongelmat joita, esimerkiksi Laslett, Rawls ja Skinner kohtasivat omissa konteksteissaan olivat suureksi osaksi tulosta toisten aiemmasta teoretisoinnista ja tässä mielessä 'annettuina' heille, kuten myös monet keinoista jotka autoivat heitä ratkaisemaan noita ongelmia" (s. 20). Poliittisen ajattelun (lähi)historian kannalta tämä pointti on tärkeä tiedostaa, vaikka joskus käyttäisimme ns. 'puhdistettuja' metodologioita ja teorioita tutkimuksessamme.

Kirjan pääasiallinen tulkinnallinen argumentti on, että 1960- ja 70-luvuilla syntyneet poliittisen ajattelun pääsuuntauksukset 'uusi poliittinen filosofia' ja 'uusi poliittisen ajattelun historia' ovat syntyhistorialtaan erillisiä ilmiöitä, vaikka esimerkiksi perusteellisesti tarkasteltava *Philosophy, Politics and Society*-sarja onkin aikaisessa vaiheessa julkaistut myös ensin mainitun suuntauksen edustajien tekstejä. PPS-sarjan rooli on kuitenkin varsinaisesti esillä jälkimmäisen suuntauksen kehittämisessä ja tekijä nostaa erityisesti Laslettin tärkeään asemaan niin toimituksellisen politiikan osalta kuin teoreetikonakin. Tekijä käsittelee Laslettin siinänsä kiistanalaista poliittisen filosofian kuolema-teesiä "tarkoituksellisenä siirtona monisyisessä ongelmien, mahdollisuuksien ja erilaisten strategioiden verkossa" (s. 60). Laslettin teksti ei siis suinkaan "tappanut poliittista filosofiaa" tai toiminut pelkästään "passiivisena yleisen asiantilan rekisteröijänä" vaan tapana kohdata ja hyödyntää tilanteen tarjoamat mahdollisuudet. Laslettille, pitkälti Weldonin näkemysten mukaisesti, perinteinen poliittinen filosofia näyttäytyi moraalisten ja poliittisten normien asettamisena. Tämän sijaan antropologian, psykologian ja sosiologian tarjoamat lähestymistavat pitäisi liittää politiikan tutkimukseen. 1960-luvulla oletukset sellaisten menetelmien kehittämisestä jotka tuottavat "tarkempaa tietoa siitä miten asiat todella ovat" ohjasikin tekijän mukaan PPS-sarjan toimituksen odotuksia (s. 92).

Iso-Britannian osalta tekijä ei kuitenkaan keskity niinkään empirismin vaikutuksiin tieteenalalle kuin muistuttaa, että 'traditionaalinen' poliittinen filosofia ei 1950- ja 1960-luvuilla suinkaan ollut 'kuollut' vaan näkemyksiltään laajempi kuin Laslettin teesi antoi ymmärtää. Tekijä pitääkin esimerkiksi elävänä poliitiikan filosofisesta ajattelusta Michael Oakeshottin ja Isaiah Berlinin näkemyksiä, joita ei voi kuitistaa normien asettamiseksi ja jotka toisaalta tarjosivat vaihtoehdon Laslettin näkemykselle historian ja poliittisen ajattelun suhteesta. Oakeshottin traditio-käsite ja Berlinin ajatus jonkinasteisesta jatkuvuudesta moraalisisessa ja poliittisessä ajattelussa kahden vuosikymmenen aikana esitetään 'vaihtoehtoina' Laslettin omalle 'uuden poliittisen ajattelun historiaan' vahvasti vaikuttaneelle 'vallankumoukselle' Locken *Two Treatises*-editiossaan vuonna 1960. Laslettin tutkimus toi esiin anakronismin ongelman, esittämällä epäi-

lyjä käsitteellisen jatkuvuuden suhteen pitkällä aikavälillä. Tekijän keskeinen väite onkin, että Cambridgen koulukunnan myöhemmät epistemologiset ja metodologiset ratkaisut saivat suuresti vaikutteita jo Laslettin 1940- ja 1950-lukujen Locke-tutkimuksista. Historioitsija oli onnistunut tunkeutumaan aiemmin filosofien hallitsemalle alueelle. 'Laslettin vallankumous' oli onnistunut siinä määrin kuin kirjoittajan intentiot hyväksyttiin parhaaksi vastaukseksi sellaisiin kysymyksiin kuin Locken teoksen merkitys. Tekijä näkee Quentin Skinnerin (1969) *Meaning and Understanding in the History of Ideas*-esseen merkityksen tässä kontekstissa sen "avoimen ohjelmallisessa luonteessa ja systemaattisessa rakenteessa" (s. 189). 1960-luvun loppu ja 70-luvun alku nähdäänkin uuden poliittisen historian 'puhtaaseen historiaan' suuntaavan trendin ajanjaksona, jonka kulminointipisteenä voi pitää Skinnerin (1969) lausetta "meidän täytyy oppia tekemään ajattelumme itse" (s. 195). Tekijä tärkeällä tavalla kontekstualisoi uuden poliittisen ajattelun historian syntyä ja kehitystä myös oppituliolen jakautumisen ja aluksi myös reaalioliittisten tapahtumien osalta, vaikka painopiste on metodologisen periaatteen mukaisesti perustellusti itse keskusteluissa. Tästä näkökulmasta tietynlaisena puutteena voi kuitenkin pitää sitä, että kertomuksessa yhä pitkälti pysyttäydytään "suurten nimien" kuten John Dunin, John Pocockin ja Skinnerin ajatusten esittämisessä. Tekijä toki toteaa, että esimerkiksi idealistit ovat esittäneet samansuuntaisia ajatuksia, vaikka eivät suoraan kontribuoineet tutkittuun keskusteluun. Kuitenkin esimerkiksi Oakeshottin (1958) *The Activity of Being an Historian*-esse keskittyy nykyisyyden käsitteelliseen (ja metodologiseen) erottamiseen menneestä sekä 'tuomitsi' historiallisten 'opetusten' käyttämisen politiikassa – ja ainakin Pocockin yhteyksiä Oakeshottiin voidaan perustellusti tutkia. Tässä mielessä tekijä ei kyseenalaista tarinaa Wittgensteinista, Peter Winchin ja J.L. Austinin kautta Skinneriin ulottuvasta linjasta uuden poliittisen ajattelun historian osalta, vaikka vakuuttavasti uudelleen arvioikin erityisesti yksittäisten tekstien merkitystä korostaen tiettyä jatkuvuutta katkosten sijaan.

Uuden poliittisen filosofian osalta tämä näyttäytyy erityisesti Rawlsin oikeudenmukaisuusteorian sekä kommunitaristien, erityisesti Alasdair MacIntyren ja Charles Taylorin, ajatusten kontekstualisointina, jota tässä yhteydessä voi hyvin kutsua 'suhteellistamiseksi'. Ensin mainitun edustama "uuden poliittisen filosofian purismi pohjautui ajatuksen puhtaasta 'filosofisesta' normatiivisuudesta, joka on vapautettu kaikista historiallisista ja poliittisista sidonnaisuuksista" (s. 205). Kuitenkin on tekijän mukaan täysin mahdollista nähdä "poliittisen filosofian tradition jatkuvuus" *A Theory of Justice*-teoksessa siinä mielessä että Rawls esitti oikeudenmukaisuusperiaatteensa muodossa, jota on yleensä poliittisen filosofian työltä odotettu (s. 147). Rawls myös avoimesti "myönsi velkansa rationaalisen vallinnan- ja peliteoreetikolle", vaikka tämä ei viekään arvoa hänen teoksensa teoreettiselta itsenäisyydeltä. Verrattuna 'traditionaalisten' poliittisen filosofian edustajiin tekijä luonnehtii Rawlsin teosta 'nykyisyys-orientoituneeksi', sillä hän kehitti kuuluisimmat käsitteensä "sellaisten resursien avulla, jotka oli kehitetty viimeisten kahdenkymmenen

vuoden aikana" (s. 153). Tekijä siis korostaa uuden poliittisen filosofian amerikkalaista kontekstia ja näin erottaa sen teoreettiset lähteet uudesta poliittisen ajattelun historiasta.

Vaikka 'uusi filosofia' ja 'uusi historia' nähdäänkin pääasiallisesti erillisinä ilmiöinä, käsittelee tekijä kommunitaristeja eräänlaisena 'välimuotona' näiden välillä. Hänen huomautuksensa siitä, että wittgensteiniläinen idea siitä "sanan merkitys löytyy sen käytöstä kontekstissaan" oli melko laajalti levinnyt jo ennen kuin Skinner hyödynsi sitä vuonna 1969, on tärkeä kirjan argumentin kannalta. Niin Taylor kuin MacIntyrekkin esittivät samankaltaisia näkemyksiä jo pari vuotta aiemmin. Tämä ei tietenkään vähennä Skinnerin tekstin arvoa vaan osoittaa kuinka "ratkaisevien argumenttien" asteittainen kehittyminen vaati ennalta olemassa olevan käsitteellisen ja teoreettisen kehyksen". Voidaan ajatella, että kommunitaristien ajatus traditioista ja jatkuvuuksista poliittisessa filosofiassa ja toisaalta erilaisten 'elämänmuotojen' moraaliseen vertailtavuudesta voidaan edelleen nähdä yhtenä tekijänä teoksessa viimeiseksi analysoitavalle 'käänteelle' eli käsiteltyjen pääsuuntausten keskinäiselle lähentymiselle. Rawls (1993) argumentoi *Political Liberalism*-teoksen johdannossaan, että "syyt nykyiseen moraaliseen jakautumiseen olivat historiallisia" (s. 265). Vaikka teos pääasiallisesti silti noudattaa aiempaa rationalistis-konstruktivistista teoretisoinnin tyyliä, Rawlsin johdanto tekijän mukaan edusti "painopisteen muutosta kohti historiallista ja kontekstuaalista ajattelua" (s. 266). Toisessa 'leirissä' erityisesti Skinnerin (1998) republikanismia selkeästi 'suosiva' *Liberty before Liberalism* voidaan nähdä tiettyjen traditioiden jatkuvuuden 'myöntämisenä' ja toisaalta normatiivisena kannanottona nykypäivän ongelmiin. Tämän "kehän kohti normatiivista teoriaa" ovat tekijän mukaan sulkenet Skinnerin kollegat kuten Philip Pettit ja Maurizio Viroli (s. 278).

Teoksessa analysoidaan siis erityisesti historian ja normatiivisuuden suhdetta toisiinsa poliittisessa ajattelussa. Vaikka teos kertoo eräänlaisen erkanemisen ja yhteenpaluun tarinan, tekijä muistuttaa että 1950-luvulla intellektuaalinen ympäristö oli paljon nykyistä homogeenisempi ja siinä mielessä erilaiset jaottelut oli helpompi havaita (ja ehkäpä jälkepäin tutkia). Nykyisin poliittisen filosofien, teoreetikoiden ja poliittisen ajattelun historioitsijoiden on huomattavasti hyväksyttävä liikkuu eri painopistein erilaisten metodologioiden ja esimerkiksi juuri historiallisen ja normatiivisen perspektiivin välillä, eikä tekijä tietenkään tätä tilannetta tunnu pahoittelevan. Hänen oman teoksensa voidaan nähdä liikkuvan sujuvasti jälkimmäisten perspektiivien välimaastossa ja hyödyntävän tutkimuskohdeitaan tässäkin mielessä, vaikka toimiva metodologinen ratkaisu riittääkin säilyttämään tarpeellisen etäisyyden kirjoittajan ja aineiston välillä. Lopuksi olisi kuitenkin ollut kiinnostavaa lukea tekijän 'valistunut arvaus' politiikan tutkimuksen ja poliittisen ajattelun tulevaisuudesta, vaikka tekijän mukaan erilaiset tieteenalan tulevaisuutta koskevat ennustukset ovat Laslettista lähtien olleet lähinnä epäonnistuneita.